

Žohnowanje za druhich

**Knjez řečeše Abrahamej:
„Woteńdź ze swojeho kraja
a wot swojeho přečelstwa
a z doma swojeho wótca do kraja,
kotryž ći pokazam. A sčinju z tebe
wulki lud a tebe požohnuju a tebi
wulke mjeno sčinju, a ty budžeš
požohnowanje. A w tebi budža
žohnowane wšitke splahi na zemi.“**

1 Mójzasa 12,1–4

Pola nas na wsy je hišće z wašnjom, zo wšitcy starši ludžo na šalku kofeja přińdu, hdyž swjeći něchtó z nich swoje narodniny. Wjesoła bjesada knježi potom po cyłym domje a wšitcy maja dobrou naladu. Njedawno pak sym dožiwił, kak spěšnje móže so tajka wjesoła nalada změnić. Nowy hósć bě na narodninach do domu zastupił. Wšěm běše hnydom jasne, zo tutón čłowjek bórže cytu bjesadu na so sčehnje a předewšěm jara negatiwnje řeči. A woprawdže: Jeho mjerzate zmyslenje wuprudžowaše so tež na tamnych hósći. Muž bě počěženje za cytu skupinu.

Znajemy pak tež nawopačny fenomen: Hdyž něchtó do rumnosće zastupi, začuwaja wšitcy nadobo přijomnišu atmosferu přečelnosće a wotewrjenosće tuteje wosoby dla. Hišće lěpje je, hdyž slyšimy wo někim přispomnjenje, zo bě wot njeje abo wot njeje žohnowanje wušło.

Cyle na spočatku bibliskich stawiznow dósta jedyn muž runje tute slubjenje wot Boha: „Ja tebe požohnuju a ty budžeš požohnowanje. A w tebi budža žohnowane wšitke splahi na zemi.“ Mjeno muža, kotrehož Bóh tak přečelnje narěči, je najskerje wšitkim čitarjam derje znate: Je to Abraham, prawótc israelskeho ludu a předchadnik tež křesćanskeje wěry.

W čim pak so Abraham wuznamjeni, zo dósta tajke wulke slubjenje wot Boha, zo by był požohnowanje tež za druhich čłowjekow? Poprawom bě Abraham cyle normalny muž. Wo jeho džěćatstwje abo wo młodžinskim času biblija ničo wose-

biteho njepowěda. Bě žiwy w Haranje w Mesopotamiskej, štož bě tehdy najbóle ciwilizowana krajina na zemi. Poprawom měješe tam dobre a přijomne žiwjenje. Za nas pak bu Abraham wažna wosoba, dokelž so wot druhich ludži w něčim rozeznawaše: Wón wěrješe. Modleše so a bě žiwy po Božej woli. Za njeho to rěkaše, zo słučaše na to, štož Bóh jemu praji: „Woteńdź ze swojeho kraja a wot swojeho přečelstwa a z doma swojeho wótca do kraja, kotryž ći pokazam. A ja sčinju z tebe wulki lud.“ To zaslyšawši Abraham dołho njewahaše, ale bě zwólniwy, Boži přikaz sledować. Hižo bórže spuścił přijomne žiwjenje a rozžohnowaše so wot svojich wšědných zwučenosćow w domjacym měsće. Jenož připrajenje Bože jeho přewodzeše, zo chce jeho škitać a žohnować. A woprawdže: Bóh dopjelni swoje slubjenje.

Bjez kóždeje nadžije dósta Abraham jako starc ze swojey žonu Saru hišće džěćo. Z maličkosće wurosće wulka wěc. Z potomnikow Abrahama a Sary nasta židowski lud. Tež Jezus bě potomnik Abrahama a přez njeho mamy tež my podžěl na Abrahamowym namřěwstwje. Jezus bě zwólniwy, słučač na Bože postajenje, wón je po jeho słowje žiwy był, štož je swětej a wšěm ludžom wjele žohnowanja přinješto.

Bóh chce, zo tež my jeho wołanje sledujemy. Najskerje njebudže to tak spektakularne kaž pola Abrahama. Wěste pak je, zo móže žohnowanje tež wot nas wucha džěć. Hdyž stajnje z Bohom w modlitwje řeču a hdyž sym zwólniwy, po jeho woli žiwy być, začuwaja tole tež druzi ludžo. Tak so nadžijomnje tež wjesela, hdyž mje wuhladaja abo hdyž k nim do domu zastupju.

Christoph Rummel

Chemě na lětušim serbskim cyrkwiskim dnu w Hodžijskej cyrkwi

Foto: J. Maćij

Njebjowe hódančko

Lube džěci, hdyž bych so was prašala: „Praj mi, što je njebjo?“, kotre wotmołwy bych to dóstała?

Najskej byšće na njebjo pokazali a prajili: „Hladaj, njebjo je tam horjeka, tam hdžež su mróče a hdžež ptački lětaja.“ Haj, tam wone je. Wosebje w lécu wuhladaš je husto w rjanej módrej barbje. To wotwisuje wot wjedra a wot toho, kak

slónco steji. Tak je njebjo při dešču šere abo, jeli so sněži, tež běle. Hdys a hdys je wone samo čerwjene, potom, hdyž slónčko schadza abo so chowa. Na njebju wuhladaš nimo wšelakich wjedrowych zjawow, kaž su to mróče, blyski a slónčne pruhi, tež lětadla abo balony.

Hdyž je wonka ćma, potom je njebjo ćmowe. Jenož měsack a hwězdy je roz-

swětla. Tak spěwamy w kolebawce: „Na njebju měsack chodži, kaž pastyr hwězdy wodži.“ Znaješ spěw? Za křesćanow ma njebjo hišće dalšu njewidzomnu, skoro magisku stronu. W bibliji čitamy, zo je Bóh njebjo stworił. Je tam kaž w paradizu, jandželjo spěwaja a Bóh sam tam knježi. A při nim su čłowjeske duše a wšity su zhromadnje w měrje žiwi.

Sym wam małe hódančko sobu přinjesła. Namakajće w křižowance džesać wšelakorych wěcow, kiž su widzomne abo njewidzomne na njebju. Mój tekst wam pokiyu dawa. Wjele wjesela při hódanju přeje waša **Maria Wirtheč**

B	M	R	D	E	Š	U	D	A	J	B	R	U	M
R	Y	Ě	U	D	Z	E	J	B	Ł	Y	S	K	I
I	L	K	S	Š	U	S	O	K	Ł	A	S	M	U
P	A	P	T	A	Č	K	I	Š	B	A	M	H	S
Ł	K	A	U	P	Č	D	U	I	D	B	R	Ł	C
Ó	I	O	Č	T	B	K	I	A	F	I	Ó	R	H
L	U	Ł	E	A	Ł	Y	K	S	P	N	Č	H	T
J	A	D	L	J	Č	J	A	B	Č	U	E	T	U
U	N	A	D	A	R	Ó	F	K	I	L	L	I	P
D	A	T	Ž	N	M	Ó	O	I	K	S	E	L	Č
Ě	S	Ě	D	A	N	K	S	D	Ž	O	L	T	S
O	J	L	E	Ž	D	N	A	J	Č	Ó	M	P	L
L	I	O	Ł	Ó	S	Ł	Ó	L	E	M	R	A	S

Tomaš Žur koncertuje

W Budyskej Pětrskej cyrkwi wotměje so srjedu, 18. julija, w 19.30 hodž. piščelowy koncert ze serbskim tachantskim organistom Tomašom Žurom z Berlina. Zaklinča twórby Bacha, Dandrieuja, Mendelssohna, Guilmanta a druhich. Zastup je darmotny, prosy so wo dary za zarunanje wudawkow.

Přichodne terminy

18.08. pućowanje a swjedžen we Wuježku
25.08. česćenje K. B. Šěcy w Rachlowje
31.08. wotewrjenje wopomnjenskeje stwy Jana Kiliana we Wukrančicach
02.09. wulět Serbskeho busa
02.09. zapokazanje fararja dr. Roberta Malinka w Rakecach

Wobnowjeja wěžu Bukečanskeje cyrkwy

Hižo wot lěta 2015 prócowaše so Bukečanska wosada z pomocu spěchowanskich srědkow škodowany koporowy blach

Wěžu Bukečanskeje cyrkwy lětsa wobnowja. Zaroštowana hlada wona tuchwilu dalo do kraja. Foće: T. Bejmakowa, wosada

na wjeršku cyrkwinskeje wěže ponowić. Po přizwolenju spěchowanskich srědkow pomnikoškitu a Leader-spěchowanja w nazymje 2017 buchu trěbne džěla přez twarski běrow planowane a w lońšej zymje wupisane. Lětsa srjedz apryla zahajichu so twarske džěla ze zaroštowanjom wěže. Při tym mějachu so elektriske připrawy třoch poskičerjow mobilneho telefonowanja a připrawa lětansekeje wěstoty bliskeho lětanišća wobšěrnje z wěže na wonkowny bok roštow přetwarić. Sylneho wětřika dla dyrbješe so zaroštowanje stajnje zaso přetorhnyć. Kónc meje bě skónčnje wjeršk we wysokosci 50 metrov docpěty a wjeršk wěže z kulu, wjedrowej chorhoju a hwězdu bu za znowapozloženje wotewzaty. Składowane dokumenty budu w mjezyčasu we witrinach w cyrkwi wustajene.

Nětko maja so hač do nazymy škody na nošnje drjewjanej konstrukciji wěžoweje hawby zwopordjeć kaž tež drjewjane wupaženje a pokryće z koporoweho blacha ponowić. Fasada wěže so zwopordźi a znowa wobarbi. Twarske džěla wukonjeja bjezwuwaznje Bukečanske abo regio-

nalne předewzaća. Cyłkowne košty truchuja so na někak 400 000 eurow.

Tereza Bejmakowa

Přistajeni roštowarskeje firmy Raetz z Pomorc a Winterec blacharskeje firmy z Kozymja po wotewzaću wěžoweje wjerška

Serbske lětne hrono před Janskej cyrkwy we Wojerecach

We Wojerowskim starym měsće móžachu pěšcy hač do 1. julija na chódniku Cyrkwinskeje hasy před Janskej cyrkwy serbske nadróžne wumělstwo wobdźiwać. Na wobrazu bě předstajene, kak z wotewrjeneju rukow, nad kotrymajž běły hołb leći, woda ćeče. Nad běžatej wodu bě w čerwjnym pismje čitać lětuse lětne hrono „Bóh praji: Ja chcu lačnemu dać ze studnje žiweje wody darmo. Zjew 21,6.“

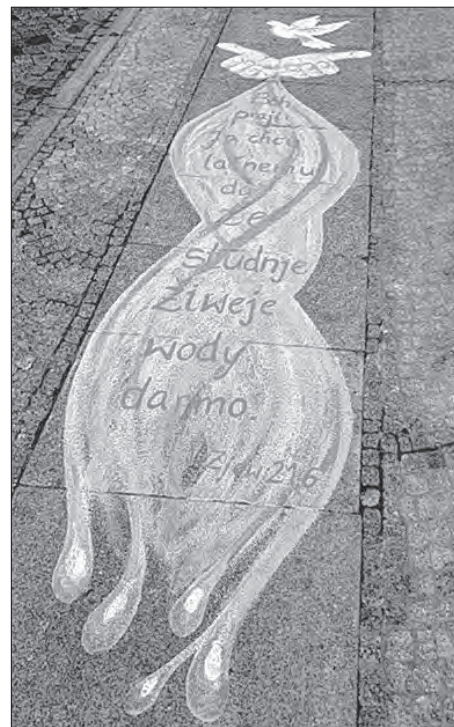
Gymnaziastka Lessingoweho gymnazija we Wojerecach Leńka Nazdalica při dźěle

Foće: D. Nazdala

Wobraz stworiła je Leńka Nazdalica, šulerka 11. lětnika Lessingoweho gymnazija we Wojerecach. W zakładnym kursu wumělstwa dóstachu gymnaziasća nadawk, so z nadróžnym wumělstwom rozestajeć, sej swójski projekt wumyslić a jón zwoprawdźić. Zo Leńcyna twórba bjezposrědne před Janskej cyrkwy nasta, ma wjacore přičiny. Rozhladowaše drje so po cyłym měsće za přihódny mjestnom, rozsudži pak so naposledk za Cyrkwinsku hasu, kiž bu štyri njedžele dołho na bulwar pomjenowana a hdžež je přeco wjele ludźi po puću. Wobraz pokazuje na wažnej naležnosći we Leńcynym žiwjenju: na křesćansku wěru a jeje serbske korjenje.

Młoda wuměłčica dósta tójšto pozitivnych reakcijow. Ludžo wostachu stejo a rozmyslowachu wo wobrazu. Štóz serbsce njemóže, móžeše sej pódla w cyrkwiskim informaciskim kašćiku němski přeložk přečitać. Ze swojej twórbu je Leńka swój wotpožad dopěta: Chcyše prowokować a na serbske stawizny Wojerec a wosebje Janskeje cyrkwy pokazać.

Sigrun Nazdalina, z němčiny T.M.

Hotowa twórba před Janskej cyrkwy

Rozhlósowe kemše ze Slepoho z 250 000 připosłucharjemi

Hižo loni, wjacje hač lěto do toho, dóstachmy jako Slepjanska wosada naprašowanje, hač njebychu so móhli rozhlósowe kemše sčelaka MDR Kultur njedželu, 3. junija 2018, z našeje cyrkwy wysyłać. Termin Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja tehdy hišće njebě znaty. Krótko po našim připrajenju rěkaše, zo chcetej tež Deutschlandfunk a Deutsche Welle Božu službu rady přenjesć. Tak započachu so spočatk lěta 2018 wobšěrne planowanja za kemše, wšako měješe so wšitko posłownje a na sekundu wuličene spřihotować. Fararka Barbara Manterfeld-Wormit, kiž je zamołwita za rozhlósowe dźěło w EKBO, nas we wšěm poradžowaše a podpěraše. Naposledk měješe spisany skript něhdže 40 stronow.

Hižo dzeń do wusyłanja so wobšěrna technika w cyrkwi natwari a kemše so ze wšěmi wobdźělnikami zwučowachu. Wotběh, hłosa a akcentuacije mějachu so dorěčeć, wšako běchu to kemše, kiž so na slucharjow orientuja. Dnja 3. junija w 10.00 hodź. bě potom tak daloko: Čerwjena swěca jako znamjo za wusyłanje so zaswěći.

Tema kemšow bě „Při hranicy“, wšako leži Slepjanska wosada na hranicy mjez Sakskej a Braniborskej, mjez Pólskej a Němskej a wězo tež mjez serbskej a němskej kulturu. Tak wobohačeše ansambl Kólesko z třomi serbskimi kěrlušemi pod nawodom Geralda Schöna kemše. Slepjanska farar-

ka Jadwiga Malinkowa přědowaše wo chudym Lazarusu a bohatym muži (Lukaš 16,19–31).

Po dokładnje 55 mjeńšinach so kemše zakónčichu. Slucharjo mějachu skladnosć w Slepom na farje zawołać, wšako je to tak z wašnjom pola wulkich rozhlósowych kemšow. Wothlós bě přemóžacy: Wjacje hač 50 ludźi z cyłteje Němskeje – wot Bodamskeho jězora hač k Friziskim kupam a samo z južnotirolskeho Bozena – zawoła na Slepjanskej farje. K tomu dónđe wjele dopisow přez mejli a poštu wot ludźi, kiž

chychu přědowanje rady pisomnje měć. Wosebje jara zwjeseli slucharjow serbski podžěl kemšow.

Cyłkownje je něhdže 250.000 ludźi Bože słowo ze Slepoho słyšało. Štóz ma zajim sej kemše hišće raz naposkać, namaka je pod www.rundfunk.evangelisch.de. Za našu Slepjansku wosadu běchu kemše wězo z wulkej prócu zwjazane. Tola naposledk bě to jónkrótne dožiwjenje rozšěrjenja Božeho słowa a našeho bohateho serbskeho herbstwa.

Jadwiga Malinkowa

Dwě njedželi po rozhlósowych kemšach swjećachu při Slepjanskej cyrkwi wot 15. do 17. junija mjezynarodny dudakowy festival.

Foto: M. Bulank

72. serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Hodźiju 2018

Daloko do lužiskeho kraja stej wěži cyrkwe swjateju Pětra a Pawoła widzeć. W Hodźijskim Božim domje zahaji superintendent Jan Malink 2. junija popołdnu 72. serbski ewangelski cyrkwinski dzeń. Po lětach 1953, 1970, 1988 a 2006 je to pjaty raz, zo so wěriwi tu schadzowachu. Lětuše hesło „Słowo kaž woheń“ nosy ćoplotu Božeho słowa we sebi, štož pokazuje so tež w skutkowanju džensnišich duchownych.

Zahajenje w cyrkwi

Je spomóžne a hódne, zo je wosadny farar Christoph Rummel serbsce nawuknył a zo móžeše tak 25 wobdźelnikow z Hodźijskeje a dalšich wosadow w serbskej rěči postrowić. Wón pokaza na drohoćinku ze serbskimi napisami w cyrkwi. Dupa wosrjedź wołarnišća ma napis „Štóž wěri a křceny budže, tón budže zbóžny“ a na zapadnej scěnje wołarnišća wuhladamy něhdysi wołarny wobraz a pod nim napis ze słowami, kiž je Jezus swojim wučomnikam prajił: „Štóž moje čelo je a pije moju krej, tón ma wěčne žiwjenje.“ Tež tři paramenty ze židžaneho damasta w bětej, zelenej a čerwjenej barbje z lěta 1892, tehorunja ze serbskimi napisami, móžeše wosadny farar pokazać. Gerat Krawc doda, zo stej cynowej swěćnikaj, kotrejž stejitej nětko w sakristiji, dar wobydlerjow Delnjeho Wunjowa składnostnje přefarowanja swojeje wsy lěta 1867 z Njeswačanskeje do Hodźijskeje wosady.

Přednošk na kantoraće

Na kantoraće běchu blida hižo rjenje spřihotowane. Po zhromadnym kofejpicu přednošowaše Trudla Malinkowa wo serbskich slědach w Hodźijskej wosadze. Wona zahaji swój přednošk z fotografiju wo wjesnej taflji, na kotrejž bě před pjeć lětami serbske pomjenowanje přelěpjene. Hišće w lěće 1884 bě po Mukowej statistice wot 4 655 wobydlerjow 4 014 Serbow. Džensa wobkneža jenož hišće jednotliwcy serbsku rěč. Hač do 1959 skutkowaše w Hodźiju posledni serbski farar Gerat Lazar a hač do 1975 hišće serbski diakon Arnošt Běrka. Po tym serbske kemše zańdžechu.

Hodźijska cyrkej ma jako najstarša cyłje wokoliny kedźbyhódne stawizny. Hižo w lěće 1006 zastupi Hodźij jako misionarska stacija do cyrkwinskih stawiznow. 1010 natwari so kapałka a w lěće 1076 cyrkej we wobtuku christianizacije Milčanow přez biskopa Bena. Tak móžemy Hodźij jako prafaru abo maćernu cyrkej katolskich a ewangelskich Serbow widzeć. Tež postawa swjateje Marje, kotraž stejitej džensa w Rážeńće, bě nachwilnje w Hodźiju.

Na kěrchowje su pomniki wuznamnych serbskich wosobinow Hodźijskeje wosady. Wuchodnje cyrkwe stejitej pomnikaj za basnjerku Milu Imišowu a „serbskeho

Na kantoraće přednošowaše sobotu popołdnu Trudla Malinkowa wo serbskich slědach w Hodźijskej wosadze.

Foto: M. Wirth

bamža“ Jaroměra Hendricha Imiša, kotryž załoži Serbske lutherske knihowne towarstwo a kubtaše w druhej połojcy 19. lětstotka serbski duchowny dorost. Jeju pomnikaj matej zadypanej štuće žarowanskeju kěrlušow wot Jana Wałtarja. Dale namakamy na kěrchowje narowne pomniki fararja a přednaka Misionarskeho Posoła a Předženaka Jana Křižana, ludoweho basnika Pětra Mlónka a kantora Gustawa Adolfa Kocora, syna Korle Awgusta Kocora. Referentka předstaji zdobom serbske napisy na wojskich pomnikach, šulach, domach a na pomjatnej taflji za bywši Spomóžerski dom, kotryž běchu 1877 na iniciatiwu Imiša za wosyroćenych a wohroženych hólcow wotewrěli. Wosebita drohoćinka je najstarši serbski napis na jednym materielnym objekće, a to na železnej waze: „Jan Gelanski z Hodźija 1735“. Trudla Malinkowa rjekny zjimašo: „Z Hodźija je w běhu lětstotkow wjele duchowneje mocy wuprudžało do Serbow. Bóh dał, zo

žórto hišće njeje wusaknyło, ale zo z njeho dale žiwe impulsy wuchadžeja Bohu k česći a Serbam k wužitku.“

Rjane a zajimawe popołdno wuklinča z kěrlušom Mile Imišoweje „Swětły dzeń nas wopušća“.

Swjedženske kemše

Na sto kemšerjow z Hodźijskeje wosady, z Hornjeje, srjedźneje a Delnjeje lužicy kaž tež z Drježdžan wopyta swjedženske kemše z Božim wotkazanjom. Serbski rozhlós mdr tute originalnje přenese.

Kemše swječeštaj sup. Malink a wosadny farar Rummel. W swojim předowanju zložowaše so sup. Malink na woheń jako dobru a strašnu wěc. Nawjaza na hesło cyrkwinskeho dnja „Słowo kaž woheń“, počahowace so na tekst profeta Jeremije ze Stareho zakonja, kotryž přirunuje skutkowanje słowa z woheńjom. Zwěsći, zo Bože słowo w našim kraju woteběra a zhromadny fundament so drjebi. Nawjaza tež na →

Njedzela na swjedženskich kemšach w Hodźijskej cyrkwi. W swojim předowanju nawjaza sup. Malink na hesło cyrkwinskeho dnja „Słowo kaž woheń“.

Foto: J. Maćij

⇒ skutkowanje Imiša, kotryž njeje so bojať njedostatki jasnje pomjenować. Wšo kritiske pak je zwjazowať z poselstwom hnady a lubosće.

Wo džěćace kemše postara so swěru Gabriela Gruhlowa. Přewod kemšow na piščelach měješe młody, z Hodźijskeje wosady pochadźacy organist Johannes Kral. Kolekty nahromadži so 1 230,80 eurow.

Po Božej službje podachu so kemšerjo k pomnikej za bywšeho wosadneho fararja Wjaclawa Worjecha-Warichiusa, kotryž bu w léće 2006 při južnym zachodze poswjećeny. Sup. Malink pokaza na to, zo je Warichius tu šulu založil a nawjedowať. Nimo teho wuda w léće 1595 přenju čišćanu hornjoserbsku knihu – přeložk Lutheroweho Małeho katechizma. Z pisany m kwěćelom a zanjesenjom serbskeje hymny „Rjana Łužica“ bu Warichius počesćeny.

Připolndniše přinoški

W připolndnišej přestawce zhromadźichu so wobdžělnicy cyrkwinskeho dnja na žurli hosćenca „K jelenjej“. Po slódnym wobdžě slyšachu wšelake přinoški. Tak powědaše Manfred Hermaš ze Slepoho, zo bu farar Rejsler před 80 lětami z tamnišjeje wosady wuhnaty a zo su so w nim wopáčnosće šěrili. Slepjanska Młoda wosada měješe ideju, sej zblížić wosobinu fararja z džiwadłowej hru.

Trudla Malinkowa informowaše wo ameriskej knize, kotraž je njedawno w Texasu pod titulom „Malschwitz/Malešecy – A Wendish Village in Lusatia“ wušća. Wona a Weldon Mersiovsky staj ju zestajloj a wudałoj. Kniha wobsahuje dopomnjenki fararja Awgusta Sykory, přinošk fararja Jurja Arnošta Mróza ze spočatka 1840tych lět wo Malešanskej wosadze a přinoškaj Trudle Malinkoweje wo žiwjenju a skutkowanju Sykory a wo džensnišich serbskich slědach w Malešecach z tójšto fotami. Hanka Tarankowa je w léće 2008 němsku wersiju Sykorowych dopomnjenkow wudała. Za tute džělo so jej Malinko-

wa tež w mjenje Mersiovskeho podžakowa a jej eksemplar knihi přepoda. Fabian Kaulfürst doda, zo wobdžělitaj so sobuwudawaćel knihi a jeho syn lětsa na lěčnym kursu serbsčiny, kotryž zarjaduje Serbski institut w Budyšinje.

Měrcin Krawc z Delnjeho Wunjowa wuži skladnosć a informowaše wo aktiwitach Serbskeho sejma. Sup. Malink přispomni, zo je so w léće 1918 monarchija w Němskej wotstroniła a recitowaše w tutym zwisku baseň Pětra Młónka „Republik a monarchi“ serbsce a němšce.

Handrij Wirth přeprasy na lětuši Serbski bus, kotryž pojedže njedzelu, 2. septembra, do Choćebuza a Dešna w Delnjeju Łužicy.

Friedhard Krawc z Wulkeje Swóńcy powědaše přitomnym, zo je před 30 lětami zhonil wo swojim serbskim pochadze. Na łubi staršiskeho doma je serbsku bibliju namakať. Bě to eksemplar z přenjeho wudaća 1728. Tuta slyšěše jeho pra-pra-prapradžědej Janej Bartušej w Krapowje. Bibliju je dať Friedhard Krawc na cyrkwiskim dnju wot sup. Malinka požohnować.

Mjez přinoškami zakličachu na žurli ludowe spěwy kaž „Z dychom swjatoch Jana“ a „Lubka lilija“ z akordeonowym přewodom Fabiana Kaulfürsta.

Džiwadłowa hra

Dalši wjeršk bě džiwadłowe předstajenje Slepjanskeje Młodeje wosady wo žiwjenju a skutkowanju fararja Bohuměra Rejslerja. Wón bě wot 1935 do 1938 farar w Slepom, prjedy hač jeho gestapo wuhna. Po Druhej swětowej wójnje bě 21 lět farar w Budesticach.

Jewišćowu wobraz předstajeni archiw Serbskeho kulturneho centruma w Slepom. Hłowne rekwizity su knihi w regalach. Kaž so w běhu hry wukopa, da so jedyn z knižnych regalow pohibować, tak zo wotewri so potajna chódba. Džiwadłowy pedagog Matthias Seidel je hraće młodostnych pod titulom „Das Gestern ist das

Friedhard Krawc z Wulkeje Swóńcy předstajeni serbsku swójbnu bibliju z léta 1728.

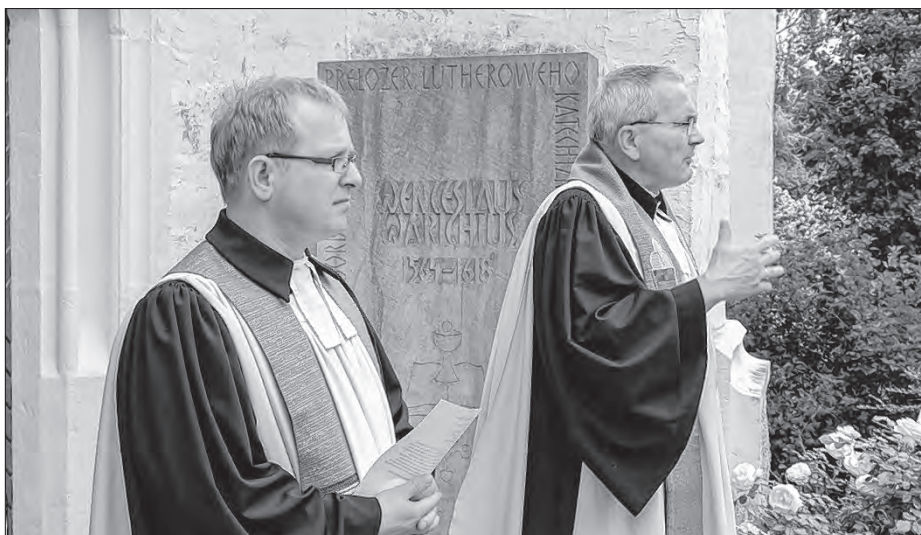
Slepjanska Młoda wosada předstajeni hru, w kotrež so z wopominanjom fararja Bohuměra Rejslerja rozestajese. Foto: J. Maćij

Heute von morgen“ nawjedowať. Kaž zwurazni w rozmołwje ze sup. Malinkom, je kruch z rešeršow historiskich zwiskow wokoło wosobiny Rejslerja nastať. Zhromadnje su sej hrajerjo a dalši sobuskutkowacy jednanje wumyslili, kotrež počahuje so hłownje na přihoty zarjadowanja k wopomnjeću fararja. Jako so wopáčny termin tři měsacy dočasne w medijach wozjewi, nastanu problemy a šmjatki. W němškorěčnym kruchu běchu tež někotre serbske słowa zapřijate. Młodostni ze Slepjanskeje wosady su z wulkim angažementom hrali a so aktiwne ze žiwjenjom fararja Rejslerja rozestajeli.

Po předstajenju woprašo so Helmut Gros, što z přitomnych je nimo njeho pola fararja Rejslerja konfirměrowany. Pokaza so, zo bu tež Hanka Tarankowa wot njeho konfirměrowana.

Sup. Malink zeńdženje ze žohnowanjom zakónči a džakowaše so fararjej Rummelej a hosćićelskeje wosadze kaž tež předsydstwu Serbskeho ewangelskeho towarstwa za přihoty a wuhotowanje. Hdže so přichodny serbski cyrkwinski džeń wotměje, njeje hišće jasne.

Měrana Cušcyna

Hodźijski farar Christoph Rummel (nalěwo) a Serbski superintendent Jan Malink při pomniku Wjaclawa Warichiusa, poswjećenym na cyrkwiskim dnju w Hodźiju w léće 2006

Kjarliže za nimjernosć

Basnikar Johann Franck a komponist Jan Krygar z gubinskih stronow

Njeměrna doba jo se zachopiła pśed 400 lětami: Rekatolicizacija a pśešiwna reforma-cija póstupowašej w krajach českeje kruny, ku kótarejž markgrobojstwo Łužyca tencas słušašo. How že njesu pšišli jezuity, ale weto su luže wjeliki tšach měli a wó swóju wěru a derjeměse bjatowali. Carna mrěwa, wognje, domapytanja pšez wójnu, nadrozne rubjažnistwo, chódošine procese a pogromy su se wótměniali. W tom casu poŕnych bėdow stej se narožilej w gubinskih stronach wuznamnej barokowej wuměłca, kenž ze swójiimi twórbami hyšći žinsa wó nutšikownej lichoše a mócy wěry znanitej.

Młodšy wót njeju jo Johann Franck, narožony w Gubiny 1. junija 1618 ako syn nimskego adwokata. Wót lěta 1638 studěrowašo pšawnistwo w Kralowcu, žož se pšiwobroši lyrice pód wliwom ludowego basnikarja Simona Dacha. Jogo maš pak sebje žycašo, aby w lěše 1640 pšišel slėdk do Gubina, kenž mőcnje šerpješo w Tšiza-sćalětněj wójnje pód šwedojskim wójskom. Franck statkowašo wót 1645 ako adwokat, 1661 bu gubinski šolta. Wót lěta 1671 zastupowašo swójo rodne město we lužyskem zemstwyje. Johann Franck zbasni wokoło 110 duchownych kjarližow, kenž su se pšiwzeli do nimskech ewangelskich spiwarskich. Zwěšćego žinsa žednogo wuznama njamaju – jano dwa kjarliža stej wóstałej. Až wónej stej nadalej woblubowanej, ma pak cyniš z muzikarjom z gubinskih stronow, kótaryž jo skomponěrował głos k tekstam Francka: Jan Krygar.

Jan Krygar jo se narožil 9. apryla 1598 w Brjazynje pla Gubina ako syn serbskego góšćenarja, kenž poměrnje zamóžny běšo. Tak jo mógał studěrowaš teologiju na wittenbergskej uniwersiće. W lětach 1613–1615 se wuda na wobšyrne kublańske drogowanje, nejpjerwej do nejstaršego města Łužyce Žarowa, pótom dalej do šlajzyńskego Wrocławja, do morawskego Olomouca, a snaž teke do Regensburga, žož se wšuzi dalej kublašo w muzice. W lěše 1615 Krygar pšíze do kurwjerchojskego rezidencowego města Barlinja, žož na zachopjeńku žėlašo ako domacny wucabnik a pózdžej teke na gymnaziju „Zum Grauen Kloster“. Wót lěta 1622 až do smjerši jo statkował 40 lět ako kantor pši cerkwi sw. Mikławša. Jogo přednej kompoziciji wužėšej ku gózbje swajžbowu w lětoma 1619 a 1620. Ako jo wopóznał basnikarja Paula Gerhardta 1643, kenž pšíze do Barlinja farsarskego městna dla, jo to był zachopjeńk dŕujkego kongenialnego zgromadnego žėla. Žedne slawne a hyšći žinsa woblubowane kjarliže z pjera Paula Gerhardta z melodijami wót Jana Krygarja móžomy nalicyš, na pšiklad „Wie soll ich dich

Titelowa strana 39. naklada knižlow „Praxis pietatis melica“ z lěta 1731

Kjarliž „Jezu, słodka pastwa“ w knižlach „Praxis pietatis melica“, 5. naklad, 1653

empfangen“, „Auf, auf, mein Herz mit Freuden“, „Schmücke dich, o liebe Seele“, „Nun danket alle Gott“, kenž ako dalšne teke w dolnoserbskem pšėložku mamy: „Kak wuwitaš śi debu“ (Jan Bjedrich Tešnar, 1865), „Stañ, stań, mój duch, z wjase-lim“ (Jan Bogumił Hauptmann, 1769), „Pšigótuj se, luba duša“, „Nět Bogu dajo žėk“ (wobej Kito Šwjela, 1915). Wót Krygarja jo dogromady 17 kjarližow w dolnoserbskich duchownych spiwarskich knižlach z lěta 2007. W nimskem wudašu ewangelskich spiwarskich za Bramborsku jo 19 spiwow, wjele z tekstami Paula Gerhardta.

Předne spiwarske wót Krygarja su wujšli 1640. Wjeliki wuznam wšak su dostali joga knižy „Praxis pietatis melica“ (Zwuowanje póbóžnosći w spiwanju), kenž wuda w lěše 1647 z 18 tekstami Gerhardta. Wóni su nejwážnjėše europske spiwarske 17. a 18. stolėša. Zasety naklad z lěta 1661, kótaryž jo slėdny z ruki Krygarja, wopšimu-jo 72 tekstow wót Paula Gerhardta. Wuznam knižlow lažy w tom, až dokumentěru-ju tencasnu nowu wašnju wěcejgłosnego wósadnego kjarliža, kenž komponisty naslėdujucych generacijow su zařapili.

W knižlach „Geistliche Kirchenmelodien“ ako dodank tšėsego naklada spiwarskich „Praxis pietatis melica“ publicěrujo Jan Krygar w lěše 1649 wósym zgłosowanym basnjow swójego krajana Johanna Francka. Fasciněrujuce znankstwo nazgónjenja wěry w šěžkem casu jo tekst kjarliža „Jesu, meine Freude“ (dolnoserbski pšėložk „Jezu, słodka pastwa“, z duchownych kjarližow 1915). Johann Franck jen napisa 1653 na zaklaže basni w stilu ryšarskeje lubosćinskeje poezije „Flora, meine Freude“ basnikarja Heinricha Alberta z Kralowca. Franck z togo cyni duchowny lubosćinski spiw, kenž se pšichylijo myslu 73. psalma: Jo mój wjasele, až se k Bogu žaržym, a mój dowěrjenje stajam na Boga Kněza. W basni jo Jezus wižony ako dušny nawóžeń, kenž šćita pšed wšyknyimi swětnymi wogramnosćami. Smjerš, cart, pjenjeze a sčerpjenje njamaju žedneje mócy. W samskem lěše 1653 twóri Jan Krygar muziku kjarliža a pšiwze jen do nowego wudaša „Praxis pietatis melica“. Wójowarski tekst Francka komponist Krygar pódšmarujo z melodiju, kótaraž jo drje pógnuła Johanna Sebastian Bacha za joga monumentalnu motetu „Jesu, meine Freude“. Přednu serbsku wersiju namakajomy južo w rukopisnych „Wjelcańskich spiwarskich“, kenž njeznaty awtor zestaji pó lěše 1675.

Žinsa móžomy se jano žiwaš, kak w tom casu znicjenja barokowe pšėnistwo wót Johanna Francka a Paula Gerhardta a duchowna muzika wót Jana Krygarja abo teke wót Heinricha Schütza a drugich su mógali luži troštowaš a jim daš dowěru na Boga. We wulicowanju „Treffen in Telgte“ wopisujo Günter Grass fiktivne zmkanje baroknych wuměłcow w lěše 1647: Žož wšo puste běšo, jano słowa a muzika blyšćachu, groni tam Paul Gerhardt. W góšćenju „Móstowy dwór“ kjarcmarki Libuški njesu se mógali napóslėdku dojadnaš wó roli muziki a basnistwa. Pó 370 lětach pak snaž wěmy, až jich kjarliže su mőcnjėše nježli swět wójny. „Tym, ak maju Boga, dej tež wótša ploga słodki nektar byš“ zni serbski pšėložk teksta Johanna Francka w kjarližu „Jezu, słodka pastwa“. To jo poetiska formulacija togo, což pósoł Pawoł jo w lisće na Romarjow sucho napisał: „My pak wěmy, až tym, kenž Boga lubuju, wšykne wěcy k lěpšemu słuže.“ Slėdna šćucka kjarliža pomjenjujo cil wšykneje kšėscijańskeje nažeje: „Pšec, wy tšuchće duše, Jezus, ten nejwužy kněžař co nět pšiš.“ Kristus, ten bójazny, žėšo skobodnje na kšicu a dajo dowěru do Boga. Kristus, ten slaby, jo mőcny wumóžnik! To nam pšiwolažotej basnikar Franck a komponist Krygar ze šamnego casa 17. stolėša do pšichoda. **Hartmut S. Leipner**

Jasne wuznaće k rěči, kulturje a wěrje

11. serbski ewangelski domizniski dzeń Wojerowskich kónčin so w Blunju wotměł

Helmut Kurjo mócnje sobu spěwaše. W kěrlušach, modlitwach a próstwach móžeše w Blunjanskej tykowanej cyrkwi z lěta 1673 swoju maćerščinu nałožować. Z mnohimi dalšimi wobdźělnikami swjećeše 83lětny kemše z Božim wotkazanjom na 11. serbskim ewangelskim domizniskim dnju Wojerowskich kónčin. Židžinski chór pod dirigentku Kerstin Lieder a Blunjanski cyrkwinski chór pod nawodom kantorow Johanna Leue a Sebastiana Paulo kemše hudźbnje wobrubištej.

„Wot lěta 1945 njejsym žane serbske kemše w našej cyrkwi skomdžił. Wjeršk bě 23. serbski ewangelski cyrkwinski dzeń lěta 1969 w Blunju ze serbskim superintendentom Gerhardom Wirthom. Poslednje serbske kemše w Blunju swjećeše předar

Juro Frahno w lěće 1980“, dopomina so Helmut Kurjo. Hnuty sluchaše na předowanje Serbskeho superintendenta Jana Malinka. Wo domiznje a wo zhubjenju domizny wón předowaše, tež wo woznamje słowow „přehrać“ a „zhubić“. „Zhubjenje domizny, na přikład dla brunicoweje jamy, je strašne a bolostne. Hišće hórje pak je, hdyž čłowjek swoju dušu zhubi a njeje wjac při sebi, hdyž swoju wutrobu pjenjez abo druhich mocow dla zhubi“, praji Malinka a doda: „Jezus móže hojić a pomhać, zo namakamy žiwjenje we wodawanju. Tutu radosć nam nichtó wzać njemóže.“ Runje domizniski dzeń, tak wuzběhny předar, dopomina na serbske korjenje regiona.

Dołhodobnje organizowaše přihotowanjski kruh z wjac hač dwaceći angažowanymi

křesćanami zhromadnje z Blunjanskej wosadneje a wjesnej radu tutón domizniski dzeń. „Wšitkim so jara wutrobnje džakujemy. Wjeselimy so nad rezonancu, tež popołdnu“, podšmórny sobuorganizator farar Heinrich Koch z Wojerec. Z druhimi wobdźělnikami spěwaše wón w swjedźenskim stanje ludowe a towaršliwe spěwy kaž „Wjesele džensa“, „Hanka budź wjesoła“ abo „Pod Kulowom we holi“. Husto sej wobdźělnicy k tomu tež zarejowachu.

„Serbski domizniski dzeń skrući našu wosadu“, mjenješe Veronika Boswankowa (62) ze Židžina. Wot jeho založenja w lěće 1986 spěwa w Židžinskim chórze sobu. Wot započatka wobdźěli so tež na Serbskim domizniskim dnju, kotryž bě so přeni króć 2008 we Wojerecach a w Čisku wotměł. Podźěl na tym měješe tehdyši farar Janskeje wosady Joachim Nagel. „Wón je na serbske korjenje regiona dopominał a sam serbsce wuknył“, powěda Boswankowa. „Tak je na přikład w serbskej rěči strowił, so Wótčenaš modlił a žohnowanje wudźělil.“ Židžinski chór zanjese serbske spěwy „Dobre ranje, spodobanje“, „Laetare“ a „Knjezowy jandžel“.

„Bluń je hišće přeco moja domizna, čuju so sylnje ze wsu zwjazany“, měni Steffen Köhler (36) z Beeskowa. Z mandželskej Myriam (41), kotraž pochadza z Hamburga, w serbskej drasće a z džěscómaj Arthurom (7) a Jonu (9) bě wón na domizniskim dnju. Prjedy bě Blunjanskemu drastowemu towarstwu přisłušał. We wjesnej cyrkwi běchu jeho křćeńca, jeho wěrowanje a křćeńca jeho džěsći. „Nutřkowna zwjazanosć z domiznu wostanje čas žiwjenja“, wuzběhny Köhler. Znajmješa jónu wob měsac přijědže sem. W bydlenju doma w Beeskowje wisa z powětra fotografowaný wobraz Blunja.

„Domizniski dzeń je tradicija“, podšmórny Dietmar Koark, wot lěta 1995 wjesnjanošta gmejny Halštrowska hola. „Tutón dzeń je jasne wuznaće k kulturje, k rěči, domiznje a wěrje. To mamy našim džěćom dale dać. W času digitalizacije a zwjeršnosće je jara wažne, so wuznawać k svojim korjenjam. Zachowajmy to, štož hišće mamy.“

W Blunju, wobžaruje Helmut Kurjo, džensa nichtó wjac serbsce njerěči. Jenož někotři wobydlerjo, kiž su starši hač 80 lět, serbsčinu hišće rozumja. Wostało je hajenje serbskich wjesnych tradicijow w běhu lěta. „K tomu słuša camprowanje, mejemjetanje a kermušna reja“, praji wjesny předstejicér Udo Zippack. „W lěće 2023 swjećimy 350lětnu wobstaće Blunja. To je za nas pohón, zachować a pěstować tradicije a nałožki. Tež na serbske stawizny našeje wsy chcemy na jubileju dopominać.“

Andreas Kirschke

Z cyrkwyje podachu so wobdźělnicy domizniskeho dnja na swjedźenišćo.

Z dwurěčnymi kemšemi z Božim wotkazanjom zahaji so Serbski domizniski dzeń w Blunjanskej tykowanej cyrkwi.

Fóće: A. Kirschke

Powěšće

Na swoju konfirmaciju 13. meje w Bórkowskej cyrkwi bě sej Lina Lehmannec z Bórkowow woblekła serbsku drastu konfirmandkow. Wosadny farar Michael Heimann ju na kemšach ze serbskimi słowami „Bog žognuj ší“ požohnowa.

Foto: S. Malk

Klětno. Njedźelu, 15. apryla, woswjećichu w Klětnom 175lětny jubilej starolutherskeju wosadow we Wukrančicach a w Klětnom. Na swjédženskich kemšach předowaše biskop Hans-Jörg Voigt. Po zhromadnym wobjedže přizamkny so přednošk biskopa a koncert Akademiskeho wysokošulskeho chóra ze Žitawy. Jubilej chcedža kónc awgusta hišće ze swjédženskim tydženjom wopominać. Mjez druhim je předwidžane swjatočne wotewrjenje wopomnjenkeje stwy Jana Kiliana na Wukrančanskej farje.

Slepo. Prěni dzeń swjatkow, 20. meje, swjěčachu w Slepjanskej cyrkwi z fararku Jadwigu Malinkowej dwurěčne kemše z křicznami a z Božim wotkazanjom.

Trjebin. W muzejowej bróžni Šusterec statoka w Trjebinje swjěčachu na swjédženju swjateje Trojicy, 27. meje, němsko-serbske kemše. Předowanje měješe wosadna fararka Jadwiga Malinkowa, dale skutkowachu na kemšach sobu předsydku Trjebinskeje Domowinskeje skupiny Angelika Balccyna, predikant Manfred Hermaš a Trjebinski wjesnjanosta Waldemar Locke.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadža měšačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Spěwarki Rowniskich glosow a Slepjanscy dujerjo kemše hudźbne wobrubichu. Kemšam přizamkny so hudźbne dopołdnjo ze zabawnej hudźbu, zapiskanej wot wjacorych skupin. Bywši statok serbskeho dudaka Hanza Šustera běchu po jeho smjerći wobnowili a w léce 2010 jako kulturne zetkanišćo zjawnosći přepodal.

Bart. Na mejemjetanju w Barće njedźelu, 27. meje, zběrachu pjenježne dary za wobnowjenje Bartskich zwonow. Najstarši zwón, laty 1815 w Gruhleć lijerni w Małym Wjelkowje, steji tuchwilu w zachodže Bartskeje cyrkwi, dalši historiski zwón z lěta 1920 so změnjeneho zynka dla njedawno w Drježdžanskim laborje přepytowaše. Jimaj matej so nowej zwonaj přidružić, kotrejž matej so hišće lětsa w firmje Barchert w Badenskej leć. Džěta na cyrkwinskej wěži móža so hakle nazymu započec, dokelž maja tu na njetopyry džiwać.

Radwor. Njedźelu, 27. meje, bě Radworska wosada hosćičelka lětušeho ekumeniskeho nyšpora, kotryž swjěčeše so popołdnju hromadže ze susodnymi ewangelskimi wosadami. Po zwučnym wašnju přizamkny so zhromadna swačina a bjesada.

Budyšin. Na přeprašenje Staroměšćanskeho towarstwa přednošowaše Trudla Malinkowa wutoru, 29. meje, w Budyskej měšćanskej bibliotece wo fararju Janu Kilianu a wupućowanju Serbow do Texasa. Na 40 němskich a serbskich wobdžělnikow wuwjedženja scěhowaše a so po tym do žiweje diskusije wo słyšanyh da.

Budyšin. Na 30 zajimcow wobdžěli so srjedu, 6. junija, na wosebitym zarjadowanju Budyskeho Serbskeho muzeja „Kofej w třoch“. Pod heslom „Soraborum salutis“ zaběrachu so přitomni ze stawiznamy Lipsčanskeje Sorabije, najstaršeho studentskeho towarstwa Němskeje. Nastork za zetkanje bě dar fararja n.w. Christoph Heinki, kiž je muzejej něhdže sto objektow a mnoho pisomnych žórłow ze zawostajenstwa swjateho nana přewostajil, kotryž bě spočatk 20. lětsotka jako student teologije w Lipsku sobustaw Sorabije. Kuratorka muzeja Andrea Pawlikowa poda zarys stawiznow towarstwa. Christoph Heinke a jeho dżowka, Budyska fararka dr. Maria Heinke-Probst, rozprawještaj wo počahu Heinkec swójby k Sorabiji a předstajišťaj někotre wot njeju Serbskemu muzejaj darjene objekty.

Dary

W meji je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 250 eurow a za Pomhaj Bóh 50 eurow a 12 eurow. Bóh žognuj dary a darićelow.

Spominamy

Před sto lětami, 5. julija 1918, zemřě ludowy basnik **Jan Kruža** w Rakecach. Narodženy 1880 jako syn chudeje žony, služeše wón hižo

w šulskim času pola burow. Po dwulětnym lěkowanju w chorowni dyrbješe so wochromjony ze plećenjom nohacow zežiwić. Nimo teho popisowaše za Rakečanski kěrchow drjewjane narowne křiže z hrónčkami a štučkami w serbskej a němskej rěči. Wón bě aktiwny sobustaw a pismawjedžer Rakečanskeho serbskeho towarstwa Lipa. Wot lěta 1913 a wosebje za čas Prěnjeje swětoweje wójny wozjewješe w Serbskich Nowinach nabožne a skladnostne basnje. Serbske lutherske knihowne towarstwo měješe wotpohlad, sej jeho za kolportera přistajić. Po tym zo bě jemu w septembru 1917 jeho mać Khrystla Kružina zemřěla, wón ani lěto pozdžišo hakle 37lětny zemřě. Hańža Budarka jemu „Njezapomničku na zažny row“ pěsnješe. Česceného wjesnjana mnozy k poslednjemu wotpočinkej na Rakečanski kěrchow přewodžachu. Jeho row tam njeje zdžeržany. T.M.

Přeprašujemy

- 01.07. 5. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
10.00 serbska šulska namša w Chóšebuzu
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 15.07. 7. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 serbske kemše w Budyšinju (predikant Hermaš)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 ekumeniska serbsko-nimska namša w Złym Komorowje
- 29.07. 9. njedźela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 05.08. 10. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinju w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)